

Peter Bogason: Søværnet under den kolde krig: Politik, strategi og taktik. Snorres Forlag. Udkommer 1 marts 2016. ISBN 978-87-995113-4-1

Tilbudspris på nettet indtil 31. januar 2016: kr. 250,-

Pris ved udgivelsen: kr. 299,-

Hvordan foregik Søværnets genoprustning fra 1945 til afslutningen af den kolde krig i 1989? Hvad var behovene for Danmarks forsvar ifølge NATO, og ville de danske politikere betale regningen? Hvor skulle minefelterne placeres? Hvor og hvornår skulle torpedobådene sættes ind? Hvorfor fik vi ikke flere fregatter? Hvad var ubådernes roller? Hvad var operation HURRICANE? Det er en kompliceret historie: om den teknologiske udvikling fra radar til elektronisk krigsførelse, om politisk uvilje til at følge de militære ønsker, om samarbejdet med Vesttyskland, og om hvordan Søværnet måtte tilpasse sig og få det bedst mulige ud af knappe ressourcer.

Bogen gennemgår udviklingen i Søværnets strategi og taktik i 7 kapitler. Hvert kapitel dækker en historisk periode og analyserer først – på baggrund af udviklingen i NATOs strategi - forhandlingerne mellem forsvarets topledelse og politikerne om forsvarets sammensætning. Dernæst analyseres systematisk udviklingen i teknologi (specielt mht. kampinformation), minevåbnet, planlægningen af større enheder, motortorpedobåde og ubåde, reableringen af kystbefæstningen og udviklingen i infrastrukturen på land. Trusselsbilledet fra øst afdækkes, og Søværnets taktiske planer gennemgås.

Bogen starter med Søværnets genrejsning efter krigen og forsøget på at skabe et Skandinavisk Forsvarsforbund. Da det mislykkes, går Danmark ind i NATO, og det amerikanske våbenhjælpsprogram hjælper i starten af 1950erne til, at man får bedre materiel. Men der er et omfattende arbejde med at få NATO til at blive en operativ faktor over for truslerne fra øst, efter nogle få år med vækst i forsvarsbudgettet stopper de danske politikere væksten, og i anden halvdel af 1950erne står udviklingen i stampe. Igennem 1950erne lykkes det Søværnet at få det nye våben, motortorpedobådene, operativt i samarbejde med norske og engelske enheder. Man får en ny strategi for ubådene, og minevåbnet styrkes af en ny strategi med store, ukontrollerede minefelter i åbent farvand og langs med invasionstruede kyster. 2 nye kystforter skal beskytte minefelterne.

En ny omgang amerikansk våbenhjælp giver grundlaget for en tiltrængt fornyelse af materiellet fra 1960, Søværnet får nye fregatter, minelæggere og torpedobåde. Strategien bygger på NATOs massive gengældelses filosofi, hvor angreb fra øst skal besvares med al magt inklusive atomvåben. Men denne filosofi bliver hurtigt politisk uholdbar, og erstattes af det fleksible svar. Men hvad det i grunden skal medføre konkret, er ikke ganske klart. Søværnets omfattende planer for minering med ukontrollerede miner er i hvert fald ikke fleksibelt, men man mangler penge til at ændre retning fx mod flere kontrollerede felter.

Fra 1962 etablerer NATO enhedskommandoen, og Danmark og Vesttyskland indgår i et tæt samarbejde om forsvaret af Østersøen og de danske indre farvande. Tyskerne udvikler et stort ubådsvåben og skaber et potent samarbejde mellem torpedobåde og jagerbombere til angreb på en invasionsflåde.

Den teknologiske udvikling går bla. i retning af missiler, og Warszawapagten får tæt på 15 års forspring, før NATO har sine svar i form af HARPOON og SEA SPARROW klar i midten af 1970erne. Søværnet udvikler nye torpedomissilbåde til missilerne og får de større enheder udstyret med missiler. Men Søværnet får aldrig de 8 større enheder, som forsvarsloven af 1960 foreskriver, og kan derfor ikke opbygge et antal planlagte grupper sammensat af større, hurtige enheder og torpedobåde. Det er specielt Socialdemokratiet, der bliver modstander af større enheder, og de borgerlige partier har ikke politisk kraft til at sætte andet igennem.

Igennem 1980erne styrkes samarbejdet med vesttyskerne og der skabes en stærkt angrebsvåben bestående af missilbåde og fly. Man igangsætter en fornyelse af minevåbnet, men det når ikke at blive gennemført før efter den kolde krigs afslutning i 1989. Det danske ubådsvåben er i den sidste periode nedslidt, en fornyelse kommer først i 1990erne.

Bogen gennemgår en række øvelser og de lærdomme, Søværnet fik af dem. Et antal af Warszawapagts planer for angreb på Danmark og de danske forestillinger (i øvelsesplaner) om angrebene gennemgås, de var meget lig hinanden, men blev jo heldigvis aldrig virkelighed. Beretningen er krydret med "gode historier", både fra Søværnet og fra den østtyske marine.

Bogen er rigt illustreret med fotos og kort.